

ТЕХНОЛОГІЯ “LANGUAGE PORTFOLIO” ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОКОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

LANGUAGE PORTFOLIO TECHNOLOGY AS ONE OF THE MEANS OF FORMING SELF-CONTROL SKILLS IN THE PROCESS LEARNING OF A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION

Для вирішення суттєвих проблем у сфері вищої освіти необхідно застосовувати новітні методи, техніки та технології, які дозволяють студентам проявляти свої якості та самореалізовуватись у житті та у професійній діяльності. Забезпечення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку праці перетворюється у ключовий фактор, який визначає можливість фахівця з іноземної мови у різних сферах займати стійкі позиції на ринку та досягати поставлених цілей. Ефективність цього процесу багато в чому забезпечується за допомогою використання технології “language portfolio” (мовного портфеля), що є одним з інструментів самостійного вивчення іноземної мови (англійської мови). У статті зазначено, що технологія “language portfolio” є одним засобів самоконтролю, яка містить компоненти навчальної та пізнавальної діяльності, що мають безпосередній вплив на розумову діяльність, рефлексію та показує як студент може займатись самопізнанням та контролювати самостійно свою діяльність задля досягнення кращого результату. Наголошено, що самостійна пізнавальна діяльність присутня на всіх етапах навчальної діяльності, а саме перед вивченням нового матеріалу, у ситуаціях коли необхідно вирішити практичних завдання та закріплення вивченого нового матеріалу. Особливість самоконтролю в процесі навчання пов'язана з характером та структурою самостійної пізнавальної діяльності. Описано, що основу пізнавальної діяльності студента становлять умовно-рефлекторні зв'язки, які включають істотні елементи, що утворюють наступні зв'язки між: ситуацією та цілями; позиціями рефлексивного та рефлексуючого; розумінням ситуації та вмінням; діями учасників ситуації та аргументацією виправданості вибору саме цих дій; діями учасників ситуації та морально-етичними принципами; наявними знаннями та потребою в нових знаннях; технологіями передачі отриманих знань. Зазначено, що “language portfolio” (мовний портфель) включає в себе набір інструментів для документування й оцінювання мовних умінь студента, пакет робочих матеріалів, що відображають досвід навчальної діяльності студента у оволодінні іноземною мовою (іноземними мовами) і складається з мовного паспорта; мовної біографії; дос'є.

Ключові слова: технологія “language portfolio” (мовний портфель), наукова діяль-

ність, самостійна пізнавальна діяльність, самоконтроль, оволодіння іноземною мовою, заклади вищої освіти.

To solve the significant problems in the field of higher education it is necessary use the latest methods, techniques and technologies that allow students to demonstrate their qualities and self-realization in life and professional activities. Ensuring competitiveness both at both internal and external labor markets is becoming a key factor that determines the ability of a foreign language specialist in various fields and take a stable position in the market and achieve your goals. Efficiency of this process is largely ensured by the use “language portfolio” technology which is one of the tools for independent study of a foreign language (English).

The article notes that the “language portfolio” technology is one of the means of self-control, containing the components of educational and cognitive activity and have a direct impact on mental activity, reflection and shows how a student can engage in self-knowledge and control their own activities to achieve the best results. It is noted that independent cognitive activity is present at all stages of educational activity, namely before studying new material, in situations of solving practical tasks and consolidation of the new material learned. Particularity of self-control in the process of learning is related to the nature and structure of independent cognitive activity. It is described that the basis of a student's cognitive activity is formed by mental-reflex connections which includes essential elements that create connections between: the situation and goals; positions of reflexive understanding of situations and thoughts; the actions of the participants in the situation and the argumentation of the validity of the choice of those actions themselves; the actions of the participants in the situation and moral and ethical principles; existing knowledge and need for new knowledge; transmission technologies take away the knowledge. It is stated that language portfolio includes a set of tools for documenting and assessing the student's mental intelligence, a package of work materials that represent evidence of the student's initial activity in mastering a foreign language (foreign languages) and consists of a language passport; speech biography; dossier.

Key words: technology “language portfolio”, scientific activity, independent cognitive activity, self-control, mastering a foreign language, institutions of higher education.

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.1.19>

Валійова Т.Б.,

ст. викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету радіоелектроніки

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасні соціально-економічні процеси та зміни, що відбуваються в умовах розширення міжкультурної іншомовної взаємодії у різних сферах життєдіяльності студентів та викладачів, визначили

нагальну проблему щодо постійного покращення якості освіти та підготовки фахівців до професійної діяльності, де володіння іноземними мовами стає необхідною умовою її ефективного вирішення. Для вирішення суттєвих проблем у сфері вищої

освіти необхідно застосовувати новітні методи, техніки та технології, які дозволяють студентам проявляти свої якості та самореалізовуватись у житті та у професійній діяльності. Забезпечення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку праці перетворюється у ключовий фактор, який визначає можливість фахівця з іноземної мови у різних сферах займати стійкі позиції на ринку та досягати поставлених цілей. Для майбутньої професійної діяльності студенту у період навчання важливо розвивати здатність до пізнавальної, самостійної та творчої діяльності, навчитись адаптуватись у різних проблемних ситуаціях, які дозволять йому повноцінно самореалізуватись як особистості. Як зазначають деякі дослідники [1] формування навичок самоконтролю як засобу самостійної пізнавальної діяльності студентів – це «процес навчання індивідуальним способом дій, спрямований на формування навичок самостійної роботи у процесі вивчення іноземних мов». Ефективність цього процесу багато в чому забезпечується за допомогою використання технології “language portfolio” (мовного портфеля), що є одним з інструментів самостійного вивчення іноземної мови (англійської мови). Через це постає питання щодо оновлення та покращення освітніх програм з іноземних мов для студентів. Важливо зазначити, що дані зміни відштовхуються від європейських стандартів, що сприяють залученню українських студентів у міжнародну спільноту, впливають на конкурентоспроможність українських закладів вищої освіти та майбутніх фахівців. Відповідно, у даному контексті стає актуальним застосування сучасної технології “language portfolio” задля вивчення іноземних мов – створення педагогічних умов для саморегуляції, саморозвитку та самовираження студентів та безпосередня орієнтація на активну самостійну роботу студентів під час навчання у закладі вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз української та зарубіжної літератури показав відсутність єдиного підходу до вивчення та застосування технології “language portfolio”, що безпосередньо впливає на формування навичок самоконтролю в процесі вивчення іноземної мови студентами ЗВО. Проте, окремі його особливості та ознаки розглянули у своїх працях такі автори, як Т. Гурова [1], Я. Бойко [2], А. Буднік [3], І. Козаченко [4], О. Сапожникова [5], О. Чугай [6], F. Furturica [7], Р. Howard [8] та ін. В свою чергу, сучасні дослідники підкреслюють, що самоконтроль є важливим джерелом інформації про потреби, проблеми та досягнення означеної мети на всіх етапах процесу навчання. Автори схиляються до того, що самоконтроль тісно пов'язаний з самооцінкою та рівнем саме розвитку критичного мислення студента. Дослідженням цього явища присвячені роботи

таких учених як М. Атанасова [9], Ю. Деркач [10], О. Емішянц [11], Т. Кравчина [12], Я. Крапчатова [13], М. Чеботарьов [14] та ін. В свою чергу, різність концепцій та підходів породжує й різні підходи до застосування технології “language portfolio”, що впливає на пізнавальну діяльність студентів завдяки опануванням навичок самостійної роботи в процесі вивчення іноземної мови.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте незважаючи на велику кількість досліджень і наукових розробок у даному напрямку, не в повному обсязі розкриті питання щодо застосування технології “language portfolio” (мовного портфеля), самоконтролю та розвитку самостійної пізнавальної діяльності в процесі вивчення іноземної мови, що на думку автора, дозволить українським закладам вищої освіти залучити зовнішніх здобувачів до академічної мобільності та забезпечить ефективну стратегію розвитку, що дозволить конкурувати з іноземними закладами вищої освіти.

Отже, **метою статті** є застосування технології “language portfolio” як засіб формування навичок самоконтролю та розвитку самостійної пізнавальної діяльності в процесі вивчення іноземної мови в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Студент є суб'єктом пізнання, який у певних педагогічних умовах опановує навички самостійної роботи в процесі набуття та застосування знань, тим самим забезпечуючи саморегуляцію в процесі навчання. Високий рівень розумового розвитку, що передбачає наявність адекватної самооцінки, усвідомлення своїх слабких місць та своїх можливостей, мотиваційну готовність до вдосконалення своєї навчальної діяльності, сформованість установки на творче засвоєння знань відображається на розвитку особистості в цілому. Відповідно, якщо розглядається питання застосування технології “language portfolio” як один з засобів самоконтролю вивчення іноземної мови, важливо наголосити, що «самоконтроль» є одним з компонентів навчальної та пізнавальної діяльності, що впливає на розумову діяльність, рефлексію та показує як студент може займатись самопізнанням та контролювати самостійно свою діяльність задля досягнення кращого результату [15]. Зокрема, у навчальній діяльності самоконтроль включає в себе чуттєві, розумові та рухові компоненти діяльності, що дозволяють студенту на основі наміченого плану та засвоєного зразка завдань слідкувати за своїми діями та об'єктивно оцінювати свої результати [10]. В свою чергу, самостійна пізнавальна діяльність присутня на всіх етапах навчальної діяльності, а саме:

- перед вивченням студентами нового матеріалу;
- у ситуаціях коли вирішуються практичні завдання, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу;

– при закріпленні вивченого нового матеріалу.

Особливість самоконтролю в процесі навчання пов'язана з характером та структурою самостійної пізнавальної діяльності. Основними компонентами самостійної пізнавальної діяльності є інтерес, ефективність вивчення та планування власної діяльності, інтеграція знань, рефлексія та самооцінювання [11].

Як було зазначено, одним з компонентів пізнавальної діяльності є рефлексія, відповідно основу пізнавальної діяльності студента становлять умовно-рефлекторні зв'язки, які включають істотні елементи, що утворюють наступні зв'язки між:

→ ситуацією (дії студента в конкретній ситуації) та цілями, які лежать в її основі;

→ позиціями рефлексованого та рефлексуючого;

→ розумінням ситуації та вмінням її вербально зафіксувати та використати у потрібний час;

→ діями учасників ситуації та обґрунтування вибору цих дій;

→ діями учасників ситуації та морально-етичними принципами та нормами поведінки;

→ наявними знаннями та потребою в нових знаннях, що дозволить вирішувати нові завдання;

→ технологіями передачі отриманих знань та набуття знань.

Таким чином, самостійна пізнавальна діяльність студента включає не лише окремі прагнення до дії, а й контроль за його протіканням та отриманими результатами. Головною умовою ефективного виконання студентами навчальних завдань та вправ є здійснення ними контролю над результатами дій, що здійснюються на основі особистих спостережень, оцінок викладача, його вказівок на допущені ними помилки.

В основі самоконтролю лежить система зворотного зв'язку, що дає можливість викладачу оцінити та скоригувати діяльність студента з урахуванням оцінок та самооцінок її протікання. В свою чергу, важливо зазначити, що існують певні особливості щодо формування навичок самоконтролю у студентів різних вікових груп, які в першу чергу залежать від психічного розвитку студента, завершення фізичного дозрівання та формування особистості, розвитку мислення, особливостей пам'яті, рівня пізнавального інтересу. Відповідно, спостерігаючи за тим як студент пристосовується до самостійної діяльності можна побачити, що на початковому етапі у нього може з'являтися недовіра до себе і прагнення орієнтуватись насамперед на контроль з боку викладача. Однак в міру накопичення досвіду у студентів починає розвиватись потреба в самоконтролі, вони стають більше підготовлені до самостійної реалізації своїх навичок. До умінь вчитися відносяться і спеціальні вміння, які формуються для різних навчальних предметів, що поєднує в собі індивідуальні та колективні форми

навчання, диференційний підхід у навчанні, облік та оцінку діяльності студентів.

Тож, оволодіння знаннями та вміннями відбувається в результаті навчально-пізнавальної діяльності, насамперед у рамках спеціально організованого навчального процесу, головним компонентом якого є адекватна, цілеспрямована, пізнавальна, самоврядна діяльність студента. Зокрема, дані якості характеризують інтелектуальні здібності студентів до навчання, які проявляються в продовж навчання, розвиваються в конкретній діяльності студента та забезпечують надалі їх активність у постійному оволодінні цих знань та застосування їх на практиці. Отже, можна зауважити на тому, що у самостійній діяльності студента важливу роль грає психологічна складова [12]. Зокрема, психологічна природа самоконтролю надає можливість для активізації вчення та формує постійний інтерес до знань, підтримує активність студентів та стійку мотивацію до навчання, та готовність до самостійної роботи на всіх етапах навчального пізнання.

Розглядаючи самоконтроль як систему засобів педагогічного стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів при навчанні іноземної мови, застосовується технологія "language portfolio", яка включає та аналізує у повній мірі комплекс конкретних завдань, вправ, розроблених анкет, листів самооцінки та рекомендацій, що направлені на формування навичок самоконтролю не тільки однієї мови, а вивчення декількох іноземних мов одночасно. Звісно, будь який заклад вищої освіти ставить перед собою задачу сформулювати у студентів здатність до: автономії у навчанні іноземних мов та самореалізації; формування адекватної самооцінки своєї власної діяльності; формування навичок самоконтролю та активізації самостійної пізнавальної діяльності, тож, навчальний процес має бути орієнтований на особистість студента, враховуючи його індивідуальні особливості та здібності.

У зв'язку з особливостями вивчення іноземної мови у сучасному середовищі почали приділяти значну увагу "language portfolio" (мовному портфелю), який включає в себе «набір інструментів для документування й оцінювання мовних умінь студента, пакет робочих матеріалів» [16], що відображають досвід навчальної діяльності студента у оволодінні іноземною мовою (іноземними мовами) і складається, по-перше з мовного паспорта, який передбачає, що студент фіксує дані про мову спілкування, місце та час її вивчення, зазначає в який конкретний проміжок він отримав найбільше досвіду щодо міжкультурного спілкування та самостійно дає оцінку рівня володіння іноземною мовою на даний час, по-друге з мовної біографії, яка містить контрольні листи для самооцінки основних комунікативних умінь/

дій у ситуаціях мовного спілкування (аудіювання, говоріння, читання та письма), а також стратегії спілкування та якості мови, виділені на підставі параметрів дескрипторів відповідних рівнів володіння іноземною мовою, по-третє, досьє в яке включено практичні приклади своїх досягнень у вивченні іноземної мови, найбільш вдалі роботи, приклади участі у міжнародних проектах, а також свідоцтва про закінчення різних курсів або отримані нагороди.

Зокрема, дана технологія “language portfolio” вирішує велику кількість важливих педагогічних завдань під час навчання у закладах вищої освіти в процесі вивчення іноземної мови:

→ розвивати вміння у студентів користуватися іноземною мовою не тільки як засобом спілкування, але і як інструментом пізнання та самоосвіти;

→ активізувати пізнавальну діяльність студентів;

→ розширювати соціокультурний кругозір студентів;

→ сформувати в продовж навчання навичку самостійної роботи.

Запровадження мовного портфеля у сучасну освіту є дуже доцільним по ряду інших цікавих причин. Перша основна причина – це аудиторний бюджет часу, він не завжди дозволяє викладачеві приділяти кожному студенту належну увагу на занятті. Друга причина – завдяки мовному портфелю здійснюється і відстежується самостійна робота студента, а також відбувається зворотній зв'язок з викладачем. Відповідно, третя причина, завдяки запровадженню мовного портфеля відслідковуються результати роботи студента протягом всього семестру, що дає можливість більш об'єктивно здійснювати оцінку та самооцінку академічної успішності.

Розглядаючи технологію “language portfolio” важливо зазначити, що навчання повинно включати такі етапи: діагностичний, формуючий (ознайомчий, імітаційний, творчий) та аналітичний. Наприклад об'єктом саме формуючої дії у навчанні іноземної мови студентів 1-2 курсів виступає система завдань та вправ, анкет, листів рефлексивної самооцінки, матеріалів, рекомендацій та оціночних таблиць, спрямованих на формування навичок самоконтролю.

Звісно, що умови навчання можуть змінюватись залежно від змісту додаткового навчального та дидактичного матеріалу, до характеру, змісту, кількості вправ та завдань, а також, до організації навчального процесу. Якщо умови навчання не змінюються в такому випадку можна застосовувати однаковий час проведення навчань (кількість аудиторних годин), однаковий базовий підручник та однаковий кількісний склад груп. Однак, важливо щоб при запровадженні технології “language portfolio” в процесі вивчення іноземної мови

викладач впроваджував такі завдання, які будуть направлені на самостійну роботу студентів, для того, щоб постійно підтримувалась навичка самоконтролю. Велике значення для формування навичок самоконтролю має організація взаємних перевірок робіт. Пояснюється це тим, що в парі кожен студент вважає себе цілком підготовленим для перевірки роботи студента з групи. Тому взаємоконтроль він виконує більш уважніше, ніж свою роботу. Положення контролера змушує студентів краще готуватися до занять та активізувати свою діяльність. Пояснюючи те чи інше лексико-граматичне явище, студент глибше і міцніше опановує знання та вміння, розвиває мовну діяльність.

На жаль існує проблема формування навичок самоконтролю, яка може знайти своє рішення лише при усвідомленні та постійній увазі до неї з боку викладача. Аналіз літератури та дані навчання також показали, що не тільки студенту, а й викладачеві необхідний такий пакет документів, який дозволив би диференціювати та індивідуалізувати навчання та подолати розрив між навчальним та реальним використанням іноземної мови. Через це, мовний портфель викладача повинен обов'язково включати:

1. програму курсу в якій буде прописана мета, коротка анотація курсу, методи проведення занять, форми контролю та предметний зміст курсу;

2. підручник або автентичне текстове забезпечення згідно з програмою курсу, в якому мають бути відображені всі елементи для залучення кожного студента до активної, цілеспрямованої самостійної пізнавальної діяльності;

3. тестові завдання та контрольні роботи, які дозволять виховати у студентів такі якості особистості, як планомірність, відповідальність, дисциплінованість, свідомість, ініціативність та результативність пізнавальної діяльності;

4. аудіо та відео забезпечення згідно з програмою курсу, що дуже корисне для студентів та допомагає краще запам'ятовувати інформацію.

Завдяки включенню в мовний портфель таких завдань відбувається поступовий перехід від вправ репродуктивного характеру до вправ продуктивного типу, що допомагає на початковому етапі усвідомити свої знання з мови, навчитися будувати свою діяльність самостійно та розвивати навик самоконтролю.

Важливо зауважити, що такий перелік завдань як вправи, тести, аудіювання, говоріння, читання насамперед дозволяють систематизувати накопичений матеріал, апробувати його кілька разів та за допомогою зворотного зв'язку. Це можуть бути запитання або спеціально розроблені анкети, які сприяють тому, що навчальний процес для студентів закладів вищої освіти стає найбільш оптимальним, чіткіше організовується аудиторний час, скорочується час перевірки контрольних та

самостійних робіт студентів, що дуже зручно як викладачу, так і студенту. Як було зазначено вище, що не завжди зміст мовного портфеля змінюється, однак на нашу думку зміст мовного портфеля викладача та студента можна і потрібно змінювати, адаптуючи його до конкретних навчальних умов, психологічних особливостей студентів та до вимог програми навчання.

У сучасній освіті можна побачити, що велику популярність займають тестові завдання та аудіювання. Однак, однією з важливих частин навчання стало анкетування студентів щодо рефлексії, самооцінки та самоаналізу власної пізнавальної діяльності, яке визначає ступінь сформованості знань, що дуже важливо для студентів. Впродовж навчання всім студентам надаються анкети на самостійне оцінювання динаміки розвитку пізнавальної діяльності за кількома критеріями, а саме: наскільки студент може оцінювати особисті потреби та визначати ціль вивчення іноземної мови; опанування вміння планувати процес навчання та адекватно оцінювати рівень комунікативної компетенції; уміння використовувати особистісні стратегії вивчення іноземної мови та користуватися довідковою літературою, що сприяє його розвитку; вміння максимально реально оцінювати роботу інших студентів при взаємоконтролі. Зокрема, при запровадженні технології "language portfolio" застосовується спостереження та бесіди зі студентами та між студентами. Студентами насправді така технологія дуже подобається і вони дуже позитивно ставляться до самоконтролю та взаємоперевірок.

Тож, можна побачити, що за умови ефективного та раціонального використання технології "language portfolio" (мовного портфеля) у студентів зростає увага, з'являється бажання до творчого підходу та до активного навчання, прагнення до виконання тестових завдань, підвищується ступінь усвідомлення студентами мотивів вивчення мови, пов'язаних із здійсненням навчальної діяльності, зокрема безперервного вивчення іноземної мови, що створює активне середовище навчання та взаємодію викладача зі студентами.

Висновок. Запровадження у навчальний процес технології "language portfolio" як одного з засобів формування навичок самоконтролю при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти є дуже доцільним та актуальним у сучасному середовищі. Зокрема, це відбувається через те, що в країні почалась пандемію коронавіруса "Covid 19" та воєнний стан і студенти можуть навчатись дистанційно та опановувати навички самостійної діяльності, які дозволять їм отримувати знання та вміння завдяки розробленим викладачами завданнями. Формування навички самоконтролю як засобу активізації самостійної пізнавальної діяльності забезпечується за рахунок

визначення студентом конкретної мети, а саме вивчення іноземної мови на професійному рівні. Тому, впродовж навчання студент на всіх етапах своєї навчальної діяльності займається самостійною пізнавальною діяльністю. Відповідно, студенти починають більш детально вивчати іноземну мову, самостійно застосовувати різні види перевірки своїх знань, аналізувати свої помилки, можливі недоліки в роботі та чітко розуміти рівень своїх знань іноземної мови.

В свою чергу, самоконтроль є основною складовою технології "language portfolio" (мовного портфеля). Ефективне використання технології "language portfolio" (мовного портфеля) для формування навичок самоконтролю у студентів закладів вищої освіти, досягається за рахунок розробленої системи завдань та вправ, анкет, листів рефлексивної самооцінки, матеріалів-рекомендацій та оціночних таблиць, які є необхідним компонентом пізнавальної діяльності та мають свої особливості (наявність інтересу, автономії, інтеграції знань, рефлексії та самооцінювання) та забезпечує перерозподіл ролей викладача та студентів у напрямі активності та самостійності студентів, що впливає у подальшому на їх професійну діяльність.

Викладачі немовних закладів вищої освіти, в свою чергу постійно вдосконалюють розроблені матеріали для перевірки знань студентів та застосовують різні популярні методи висування творчих ідей студентів в процесі вивчення іноземної мови, надають цікаві підручники, вправи, тестові завдання, після проведення яких можна перевірити правильність своїх відповідей, роблять презентації з матеріалом, надають аудіо та відео забезпечення згідно з програмою курсу, що сприяє кращому засвоєнню знань.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Муковіз О. П. Формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів педагогічних ВНЗ засобами інформаційних технологій: монографія. Умань: ПП Жовтий О. О. 2010. 180 с.
2. Гурова Т. Ю. Значення використання інноваційної технології «мовного портфоліо» для становлення професіоналізму майбутнього вчителя англійської мови. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2013. № 2. С. 117-121.
3. Бойко Я. Мовне портфоліо як інтеграція досягнень сучасних цифрових технологій в систему оцінювання на уроках англійської мови. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Вип. 1. 2022. С. 59-66.
4. Budnik A. Language portfolio in teaching ukrainian as a foreign language. Science and Education, 2017, № 4. С. 137-142.
5. Козаченко І. В. Викладання англійської мови з використанням технології мовного портфеля. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, IV (40), Issue: 81, 2016. С. 30-33.

6. Сапожникова О.М. Метод мовного портфоліо як інструмент інноваційного навчання іноземних мов. Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів: збірник матеріалів VI міжнар. наук. конф., III міжнар. наук. конгресу Society of Ambient Intelligence, м. Київ, 2–10 квітня 2020 р. Київ : КНЕУ, 2020. С. 184–186.

7. Chugai O. Yu., Yamshynska N. V., Svyrydova L.H., Kutsenok N. M., The peculiarities of language portfolio implementation in the teaching process. Закарпатські філологічні студії Вип. 17, Т. 2. С. 71-75. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/17/part_2/16.pdf (дата звернення: 25.01.2024)

8. Furturica F. Perspectives from the European Language Portfolio. Technologies. 2012. P. 7-9.

9. Howard P. Innovation in Education. Distance Education. 2010. 23 p.

10. Атанасова М. П., Скарлупіна Ю. А. Формування та розвиток навичок самоорганізації студентів при вивченні ділової іноземної мови у вищому навчальному закладі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал СумДПУ ім. А. С. Макаренка № 4-5. 2011. С. 320-328.

11. Деркач Ю., Баран У. Самоконтроль у навчанні англійської мови в учнів початкової школи з вико-

ристанням комп'ютерного тестування. *Молодий вчений*. Вип. 9 (61), 2018. С. 396-399. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4039> (дата звернення: 25.01.2024).

12. Емішянц О. Б. Психологічні особливості самоконтролю особистості. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2012. Вип. 15. С. 127-134.

13. Кравчина Т. В. Удосконалення самостійної роботи студентів під час вивчення іноземної мови професійного спрямування. Фізико-математична освіта. Вип. 1 (15). 2018. С. 241-245.

14. Крапчатова Я. А. Методика організації само- і взаємоконтролю рівня сформованості англомовної компетенції в аудіюванні у майбутніх філологів: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2014. 266 с.

15. Чеботарьов М. К. Самоконтроль як важливий компонент формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2014. № 45. С. 195-200.

16. Моргунова Н. С. Мовне портфоліо як інструмент самооцінки досягнень студентів у процесі навчання української мови як іноземної. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Вип. 51. Харків, 2015. С. 66-75.